

זוכרים כ"א בקבלה איש מפי איש. ודאי כבר כלו ונרקבו. ובשעת הדחק לפי ראות עיני הדיונים אפשר לסמוך בכה"ג אדברי הגאונים להכשיר כל הבית כולו ע"י בדיקה. ולהוציא הרקבון. ואך שלא להניחם בגומא אחת. רק כ"א בפני עצמו במקום מיוחד כמבואר בטור. ושלום על דייני ישראל :

הק' חיים במוהר"ש זלה"ה ח' בט"ב באטשן

שאלה

אשה אחת צעקה אלי לאמר. אהה אדוני הנה זה כמה שנים שבעלה יצא מהעיר ויצא עליו קול שנהרג. והיא יושבת שכולה וגלמודה וטפלי תלוי' בה. והנה עד עתה שהיתה המדינה תחת ממשלת ישמעאל היו מוכרחים להסתיר מעשה ההריגה כאשר ידוע גימוסיהם כי ימצא חלל לא נודע מי הרגו מחוייבים יושבי המדינה הקרובים אל החלל ליתן קנס סך עצום. על כן כל מוצאו דרכו להשליכו למים כי ירא פן יבולע הדבר למלך. אמנם עתה כאשר הוסר החשש הלו. כי ניתנה הארץ ההוא לקיסר רומי. התחילו הערלים לספר מענינים ומקרים שהיו אז. ובין סיפורי הדברים היה גם מעסק בעל האשה זו העלובה. כאשר יבואר הכל בגב"ע שנגבה. אז הרימה קולה בבכי ובתחנונים. הושיעה נא בחסדיך הנאמנים. לחפוש ולחתר בגנוי הפוסקים ומטמונים. אולי ימצא לי עוד ולתרופה יראה פנים. להתירני מחרצובי וכבלי העיגונים. אשר גודל המצות אין לשער ולמעלה מכוונים. ואם אין דרכי לתקוע א"ע באיסור חמור כזה. אמנם לאשר נכמרו ניהומי על האשה העלובה. לא יכולתי ריקם להשיבה. ואמרתי לגבות עדות בפני שלשה ואח"כ אראה לבאר דעתי הקלושה. ע"פ חיפוש בספרי הפוסקים עד מקום שידי מגעת. ודעתי מכרעת. ולקרב הדברים אל פני המנורה. שר התורה. אספקלריא המאירה. הגאון האמיתי רשכ"ה מ' משולם איגרא אב"ד דק"ק טיסמניץ ואתו המדע והחכמה. על אמתתן להקימה :

וזה דבר הגביית עדות :

במותב חלתל צ"ד כחול הוינל כד חתל קדמנל ה"ה המרומס כהר"ר יהודל לינ צמו' יצחק אחי אס של האשה הנ"ל. ואמר לנו כזה הלשון. איך האב גיהערט מפי ערל אחד ער איז גיקומן לו מיר אין כפר אריין האט ער מיך גיפרענט ווארום נענו' דיא אשה קיין מאן ניט. האב איך אים משיב גוועזין זיאל טאר קיין מאן ניט נעמן צו עדות וועלן זאגן וויא ער איז נהרג גיווארין. האט דער ערל משיב גוועזין. ווען איך זאל קיין מורא ניט האבן העט איך דיר דער ציילט וויא דיא זאך האט זיך גפירט. ער האט זיך גיזיכט איין ארט וויא ער זאל דאס וואסיר פרוט אריצן. אזוי האבן ג' גזלנים גנענינט אונ האבן אוועק גיפירט אין חאטש אריין און האבן איין מאלל אויס גישאסן. האבן זיאל

גישאסן צוקל לילה. האבן זיאל נאך איין מאלל אויס גישאסן אין זיאל אריין אונ איך האב גיזעהן. אונ דער נאך צין איך אוועק גיגאנגן אונ צין ווידר גיקומין אויף דעם ארט וויא מען האט זיאל ממית גיוועזין. האב איך זיאל ניט דער ווישט. דער נאך צין איך גיזעסן אין איין כפר :

דאס אנדרי יאר איז לו מיר גיקומן אין קרעטשמע אריין דער גזלן וואס יעניר ערל האט מיר אויף אים גיזאגט וואס ער האט אים געזאגט ממית גיוועזין. האט ער מיר גיזאגט כזה הלשון. ווייל איך וועל לעבן וועל איך אלץ זארגן אויף דער זאך וואס איך האב גיטאן. האב איך אים גיפרענט וואס איז דיא זאך. האט ער מיר משיב גיוועזין פון וועגן חתן ר' נער. האב איך אים גיזאגט. ר' נער איז דין מיין צדוק. האט ער מיר משיב גיוועזין וואס פרעג איך נאך דיר וואס קענסטו מיר דען טאן. האט ער מיר דער ציילט. איך האב זיאל גיפונן אויף דעם צדוק פון וואסיר פרוט טייט אונ איך האב זיאל דער קאנט. איינר האט גייהייסן ר' פייטל דאס איז גוועזין דער חתן ר' נער. אונ דער אנדער איז גיוועזין הנחור דונער. האב איך זיאל גישטופט אויף דעם וואסער זיאל זאלין אוועק שווימן. האבן זיאל זיך ניט גילאזט הערשט לו דעם דריטן מאל האב איך זיאל אוועק גישטופט. זענין זיאל אוועק גשווימן :

כל הנ"ל העיד צפנינו ה"ה הר"ר יהודל לינ צמו' יצחק הנ"ל. היום יום ג' כ"א אלול תק"ן לפ"ק :

הקטן ישראל במוהר"ר יעקב

מנחם נחום בהתורני מוהר"ר ישראל

שמואל במוהר"ר אברהם

עוד הגיד לפנינו צ"ד ה"ה הר"ר דונער צהר"ר יצחק אבי האשה. איך שתיכף אחר שזה ימים מיום השמועה נא אליו אגרת מכפר אחד מיטאק מליש אחד שמו ר' זכריהו איז גישטאבן אין דעם צריציל כזה הלשון. איך ר' נער זאלט קומן לו פארין להכפר עלי. ווארום ערלים פון מיין כפר האבן גיפונן אייער איידים פייטל שווימן אויף דעם וואסיר מיט נאך אייניס. אונ צין גיפארין אין דעם כפר הנ"ל חוקר לו זיין רעכט. האב איך דיא ערלים ניט דער ווישט. זיאל זענען אנטלופין גיווארין פון דעם כפר. נאר דער יהודי ר' זכריהו האט מיר גיזאגט אז דיא ערלים האבן איהם דער ציילט מיר האבן גיפינן דעם פייטל דעם איידים פון ר' נער ציליוואלינער גיהרגת אין דעם וואסיר פרוט. ווארין דיא ערלים האבן אים געקאנט פון לאנג. ער פלעגט גיאיין אויף די דערפיר מיט סמורה קרעמיריי. די ערלים האבן מיר דער ציילט מיר האבן גיפונן גאר פריש. גלייך ער וואלט ערשט נהרג גיווארין. ער איז גיווארין גישאסן אונ האט גיהאט איין שטאך אין הארץ אויף. אזו האט מיר דער ר' זכריהו דער ציילט וואס דיא ערלים

סידורו

שׁו"ת

של שבת

קיב

האנין אים דאס אלטן גיזאנט לוג דער זיילט. נס דער ר' זכריהו האט מיר דער זיילט אז דא ערליס האנן אים דער זיילט אז דא ערליס האנן אים מקנר גיוועזין:

כל הנ"ל הגיד לפנינו המ"מ. ולר"ה נאלו עה"מ יוס ד' ר' דר"ח טנת תקנ"ח לפ"ק:

נאום דובער בן דוד זצ"ל:

ונאום אפרים במהור"ר ישכר בער זצ"ל:

ונאום הקטן יוסף שלמה במו"ה יהודה ליב מוילקאטש:

כ"ז הועתק אות באות מגוף הג"ע אשר ת"י:

והנה מכת הערל הראשון שאמר להר"י הנ"ל. דבר פשוט שאין ממש בדבריו מג' טעמים. א' שאין עיקרו מסל"ת מאחר שר"י הנ"ל הקדים לו שצריך עדות בדבר. וגם זה מוסכם מכל הפוסקים היכי דהוכיר הנכרי שם אשת פ' לא הוי מסל"ת. דדוקא גבי מי איכא ב' חזאי דלא מזכיר שם אשת המת. והכא מתחלה שאל על האשה למה לא תנשא. ומה גם שלא סיים הדבר לידע מה היה בסופו כי לא ראה רק ההתחלה שהכניסו הגולנים לתוכו קנה השריפה. ואולי נתרפאו שוהו בנמצא:

אך בהערל השני הגולן הלז לפי דברי העד התחיל בעצמו להגיד ואמר אוי לו מה שעשה עם חתן ר' בער. רק אחר שנתודע לו שר' בער הוא אחיו התחיל לקצר ולא הוכיר המיתה רק דיבר מסוף המעשה:

והנה בתחלה היה מקום לפקפק אם זהו נקרא מסל"ת. מאחר שאמר לו שהוא אחיו. כמבואר בקונטרס עגונות בשם מהריב"ל בטופ ח"א. כיון שאמר לו שהוא אחיו הוי כאלו שאל אותו אם יודע במיתתו. מ"מ הכא שהגוי התחיל לדבר מעצמו לא גרע מהמבואר בסעיף ט"ו במסיח לפ"ת אפילו שאלו אותו אחר כך נקרא מסל"ת. ומהריב"ל איירי שאמר לו שהוא אחיו בתחלה. ואם י"ל בדברי הפוסקים שלא נקרא התחלה כ"א התחיל מעשה המיתה. וכ"נ ממה שסיים בש"ע אה"כ. בדקוהו עד שיפרש כל המאורע. וגם מהרא"ש סוף יבמות משמע כן וז"ל. שמעינן מיניה דהיכי דהתחיל מסל"ת אף על גב דמהדרין ומגלינן למילתא שפיר נקרא מסל"ת. ולישנא דמהדרין מורה שכבר אמר רק שרוצים שיגיד עוד כדי לידע בטוב. ודברי רש"י בגמרא כיון דחזיתנתו בכ"א א"ל איה חבירנו כתב רש"י בזה"ל. והיינו במסל"ת דקודם ששאלוהו התחילה לומר משמע התחלה בעלמא ולא מגוף המיתה. אבל הש"ע הכריע כמשמעות מדברי הרא"ש. אבל בנ"ד שלא הוכיר הנכרי גוף המיתה קודם שנתודע לו שהוא אחיו. אפשר שכה"ג לא הוי מסל"ת לפי פסק מהריב"ל:

אמנם לפ"ד הקלושה נראה דחילוק גדול ביניהם. דשם בעניי דמהריב"ל איירי שהלכו שניהם יחד. ותיכף אמר היהודי שהוא אחיו. בזה נתן הנכרי בדעתו לאיזה ענין הודיעו שהוא אחיו אם לא לחקור הענין. והתחלה לא מצד האחות כ"א מצד הזכרת שם פלוני. דאולי הזכיר לו שם פלוני באופן שמשמעות שחוקר על הדבר ודאי דל"מ. אך בנידון שבכאן ששם האחות לא היה מקום להחקירה. אדרבה העכו"ם נתן דעתו שמירא אותו והשיב כי אינו ירא ממנו. ובאמת כך היה במדינה זו שגם אם היהודי היה יודע בטוב שהוא הרגו לא היה בכחו לעשות לו מאומה. וביותר שנראה שהעכו"ם סבר שהוא מבין מדבריו ענין ההריגה. ותדע שאמר מה אתה יכול לעשות לי בשביל זה. אי"כ אין מקום לומר שהעכו"ם גלה אח"כ המיתה כמעיד בדבר מחמת חקירתו כיון שהיה בדעתו שיהודי יודע מזה. ואפשר שזהו טעם הדין שכשהתחיל מסל"ת גם ששאלו אותו אח"כ הוי מסל"ת. הגם שבדאי מוסיף על דבריו הראשונים. דאלי"כ למה לנו שוב דבריו שאחר השאלה. משום שהנכרי אינו משים על לבו מכת המת מחמת שבדעתו שכבר יודעים בזה. ואי"כ בדעת הנכרי חלוי וכל היכא שבדעתו שכבר גילה הענין הגם שלפי הדין אינו מועיל עוד מ"מ הוא לא יחייב דעתו להעיד כ"א לסיים דבריו הראשונים במסל"ת הראשון. והרא"ש דכתב מהדרין ומגלינן דמשמעות דווקא כשהדר ואמר אבל אם עדיין לא התכר המיתה לא מהני. היינו דידע דנכרי דלא אמר. אבל לא היכי דמצי סבר שכבר אמר:

מכל הנ"ל נראה דאמירת העכו"ם השני הוי מסיח לפי תומנו:

ואף שלכאורה יש לפקפק עוד בדברי הערל הנ"ל. שלכאורה דעו דבריו האחרונים כסותרים לראשונים שבתחילה היה כמגלה שהוא עשה הרציחה. ואח"ז אומר שמצא אותו מת. ואף שאין בזה קפידא לכאורה דלא גרע מאחד אומר מת ואח"כ אומר נהרג. שהגם שמכחישין זא"ז אפילו הכי כיון ששניהם מעידין שאינו קיים. האשה מותרת לפ"ד שניהם. אמנם בכאן אין מקום לזה. כיון דשמע מהנכרי שהוא ההורג ואחר כך חזר בדיבורו. אם כן ע"כ יש איזה טעם וכוונה לדבר. וכשיש לנכרי טעם וכוונה לדבר תו לא מהימן. כמבואר בסעיף י"ד בד"א שלא היה אמתלא לדבריו כהאי דאמר לישראל קטול אספסתא וכו'. ואי"כ דבריו האחרונים אין בהם לסמוך מאחר שמתכוין לאיזה טעם שיהיה דכוונתו מוכח מתוך דבריו:

ואף שהב"ח בתשובה סי' נ"ז כתב שמספיקא לא תלינן שלדבר אחר מתכוין. מ"מ בכאן מוכח מדבריו שיש איזה כוונה במה שחזר. אי"כ בערמה דיבר דבריו האחרונים ואין לסמוך עליהם. ודבריו הראשונים באמת לפי הדין אינם מועילים. מאחר שלא הוכיר בפירוש מה נעשה בחתן ר' בער. ע"כ נשאר

(פריש). בזה ודאי כל הפוסקים מסכימים לדעת ר"ת. ואין להאריך בדבר הפשוט לכל. ע"כ אפשר שהיה די בעדות אלו הערלים לבד:

אך ראיתי בכמה תשובות שלא רצו לסתור דברי הא"ז דלא מהני בנכרי ט"ע אם לא לעשותו סניף להיתר אחר. גלל כן אמרתי שיש כאן עוד צדדים להתיר ע"י צירוף ב' ערלים המגידים הנ"ל. כי הובא בק"ע דאף במקום דלא מהני הט"ע. כגון היכי שראו הטביעה משני עדים מהני טב"ע ומדברי מהריב"ל הובא בקונטרס עגונות סי' רל"א משמע דאף בשני עדים מהני ט"ע במקום דלא מהני באחד. ואף שדברי מהר"א ששון הובאו דל"מ באופן זה. אמנם לפי דעתי דבריו אינם מובנים. שאין תשובה זו בידי:

ואע"ן ואומר. הטעם דמהני בשנים טב"ע גם במקום דלא מהני בא' כגון בראות הטביעה הלא אין זה מחסרון אמנה רק מחמת ט"ע. ואולי שנים טעו. אע"כ שאין כח בהדמיון לדמות לשניהם בשוה. וכאשר מכוונים דבריהם שוה הוא. אמרינן ודאי לא טעו. וא"כ מה לי יהודים או ערלים. אלא ודאי הסברא כך היא דבשלמא ביהודים אמרינן אם לא דק לא היה אומר שזה הוא ולא היה סומך על חבריו. אבל בערלים אמרינן שלא דקדק יפה רק סומך על ששמע מחבירו ואולי טעה חבריו. ולפי סברא זו היינו דווקא שהערלים ראו אותם יחד שייך לומר שבא כח הדמיון לאחד ואמר שזה הוא הנמצא ושמע חבריו ואמר אף הוא כמוהו ולעולם לא דקדק כלל. אבל בנ"ד שאחד לא ידע מחבירו ושניהם הכירו ואמרו שזהו חתן ר' בער אז הוי כמו בישראלים אף במקום דל"מ טב"ע בשנים מהני. וא"כ גם לאותם החוששים לסברות הא"ז בזה מודים שבשנים מהני. כשהכירו זה שלא בפני זה:

ואף שהבית שמואל בס"ק פ"ז כתב דוקא שני עדים וכן משמע בהרא"ש דהביא ראיה מסוגיא דמאה נשים כחד חשיבי משמע אי הוו כשנים לא אמרי בדדמי. אך לפענ"ד אדרבה משם נראה להיפוך:

והנה קשה מאי מיייתי הרא"ש ראיה מסוגיא הלו. הלא שם אפילו אמרו קברתיו לא מהימני. אך צ"ל דהרא"ש סבר דהש"ס מיידי דלא אמרו קברתיו. וכפי לשון הש"ס דלא ראו כ"א הספינה שטבעה ונדמה להם שטבעו אנשים אשר היו בה. אך לפ"ז קשה מה היה סברת המקשה להאמין להנשים. הגם אם נאמר מלתא דעבידא לגלוי וכו' צריך עכ"פ לומר או קברתיו או שלא אמר בדדמי. והכא אין כך אלא ודאי אף פסולין לענין בדדמי דלא תלוי בנאמנות שוין הם. ומכש"כ דנ"ד לא דמי לדחתם ד"ל דנוגע לענין נאמנות. אבל בכאן לא תלוי כ"א בכח הדמיון וטעות. ברירא מילתא דבשנים לא

מקום לספק על אמירת הנכרי הלזה אם יחשב להיות נאמן בדבר אם לאו:

אך באמת לפי הכלל שכל היכי דנוכל לתרץ דברי העדים שלא יהיו כסותרים זא"ז נוכל לתרץ גם בדבר רחוק קצת. וכאן יש מקום קרוב לתרץ דבריו. דבאמת אין דרך הנהרגים מקנה השריפה ליפול במקומם ורק רצים והולכים כ"א לפי כתו ולפי רוב המעשה ושם ימותו. ואפשר בכאן אירע ג"כ המעשה כך שלא מת תחת ידיו של הרוצח כ"א בא עד שפת המים ואפס כחו ונפל ומת. ומצאו הגולן הלז שיצא אחרי: ועשה בו מעשה האחרונה שסיפר. והמעשה האחרונה הוא אמת:

אך אמר נאמר כך יש מקום לספק מצד אחר. הנה התה"ד מביא בשם הא"ז שפסק כהר"ן ור' שמחה דכשהנכרי אומר שמצאו מת לא מהימן בטביעות עין לחוד. כי הגם שטב"ע עדיף מסימנין כמביאר בחולין בפ' ג"ה מ"מ הא לא יהיב דעתיה כי לא מתכווין להעיד. ואף שהאחרונים חלקו עליו וכתבו שנתפשט המנהג בישראל בלי שום פיקפוק לסמוך על נכרי בטב"ע כמבואר בתשובות מהר"ם פאדווא ותשובת ר"מ ובקונטרס עגונות בשם מהריב"ל. והכל יעידון שכך נהגו. מ"מ בנ"ד שאנו רוצים לתרץ דבריו שהנכרי בעצמו ההורג והוא המוצאו. גרע טפי. ודמי למה שמביא הרמ"א בסעיף כ"ח דמי שראה הטביעה אינו נאמן במסלית שהוא זה שמאחר שראה הטביעה סבר שזה הוא. והכי נמי שהוא הרגו נראה שלא להתאמינו בט"ע. ויכול להיות שסבר שזה הוא ואינו כן. ואף לפי דברי רא"מ כשישראל היה אוהבו של הנכרי והנכרי קבר אותו אמרינן דודאי דקדק יפה בטביעות עין לידע שזה אוהבו כדי לקבור אותו ולא אמרינן דטעה. וה"נ כיון שהנכרי הטריח א"ע להשליכו למים לכסות מעשיו הרעים שהרג גפש בכדי שלא יודע הדבר. נימא ביה נמי שדקדק להכירו כי דיו של הסברא שלא נעמוד בשיטת הא"ז שכתב שאין ט"ע מועיל בעכו"ם. אבל סברת התה"ד שמחמת ראות הטביעה יוכל לטעות שזהו גם בישראל אין סברתו כדאי לדחות שנאמר בו שלא יבוא לידי טעות ע"ז:

ע"כ לפי הנראה אין בדברי הערל הזה די להתירה. אם לא בהצטרף עוד דברי הערלים שאמרו בפני מ' זכריה הנ"ל:

ואף לכאורה היה נראה שמכח הגדת ערלים אלו לבד יספיק למצוא היתר באמרם שהכירו אותו במים. והוכירו אותו. ואמרו שהוא חתן ר' בער וקברו אותו. ובדאי עשייתם לטובת ר' בער. וזהו ממש סברת רא"ם שגבי אוהבו ודאי דקדק בשביל טרחתו. וגם עבור חשש ג' ימים אין כאן כי במים מצאוהו. ולא חיישינן שמא מקודם אשתנה. כי לא היה נחבל בפניו וגופו וצורתו היה שלם כמו שאמרו הערלים שהיה

היתרא עביד איסורא ולא פקע האי איסור מינה וע"ש
שהאריך בדבר זה:

ומתוך דבריו נראה דעיקר איסור דבר שיל"מ מכה דלא
אמרינן דנאכל מכה רוב היכא דאיכא לברר איסורא
ולומר דאח"כ יאכל בוודאי היתר. וא"כ בכה"ג דלעיל נמי
אסור. ואפשר דמשום זה דקדקו הפוסקים ובפרט הש"ך וכתבו
בסי' ק"י סעיף מ' ב"ח ושאר דברים החשובים. אבל דשיל"מ
לא. משום חשיבות איסור אין שייך בה הדין כל דפריש דכתוב
התם בסעיף זה. וגם הש"ך פ"י יותר וכתב כגון זה"ל ודבר
שבמנין ובריה וכה"ג ולא כלל דשיל"מ עמהם. משמע בדשיל"מ
לא אמרינן כלל ביטול ברוב הואיל ואפשר להמתין אחר זמן
האיסור ולא יצטרך כלל לביטול הרוב. ומכאן נכנס ספק
בלבינו בדבר זה:

אך לכאורה היה נראה לומר דיש דיוק מהגמ' דבכה"ג דלא
יהיה איסור כלל לא אמרינן דשיל"מ. דהנה פליגי ר"מ
ורבנן בקטן וקטנה. ר"מ סבר קטן וקטנה לא חולצין ולא
מיבמין. ומפרש בגמ' הטעם דר"מ חייש למיעוטא ורבנן לא
חיישי למיעוטא ורוב קטנים אינם סריסים. ואי אמרינן אף
בכה"ג דלא יהיה איסור כלל דשיל"מ א"כ היכי אמרי רבנן
דאזלינן בתר רובא היכא דאיכא לברר האיסור ע"י שיגדלו
והוי דשיל"מ. אלא ודאי בכה"ג דלא יהיה איסור כלל לא
אמרינן דשיל"מ:

אך אין ראיה משם. דלכאורה דין זה שוה לספק טריפה
שנתבאר בסי' ק"ב ס"ב דלא מיקרי דשיל"מ מחמת דאין
ההיתר עתיד לבוא בוודאי. דדילמא יהיה טריפה לבסוף. ה"נ
בכה"ג הוא דאין ההיתר עתיד לבא בוודאי ומש"ה אמרינן ביה
רוב:

אך דזה ל"ד לדהתם דבשלמא התם דנתערב האיסור בלוב
ומן הדין הוא בטל כנ"ל בדברי רש"י ז"ל בפ"ק דייט. רק
דרבנן אסרוהו מכה דשיל"מ. ובדבר דאין ההיתר עתיד לבא
בוודאי או הדין כאילו אין לו מתירין. וכמו דכאל"מ בטל
ברוב ה"נ גם עתה בטל ברוב. אבל גבי קטן דאין היתר רק
מחמת דאזלינן בתר רובא. ודשיל"מ לא אזלינן בתר רובא.
וא"ל כאן דאין היתר עתיד לבא בוודאי ומש"ה יהיה מותר.
קשה א"כ ממ"נ אסור אם יהיה מותר הוי דשיל"מ ואם יהיה
אסור פשיטא דאסור הכא דאין כאן לומר דבטל ברוב. דהכא
לא משום ביטול ברוב נגע בו אלא משום דאמרינן דקטן זה
מהרוב הוא בא ואם לאו שאינו מן הרוב גם הוא אסור:

אך שבאמת אין מזה שום דיוק דיי"ל באמת דזה נחשב שפיר
דשיל"מ. והכא הטעם דאין ההיתר עתיד לבא. וא"ל
המ"נ דבאמת הרוב הוא דאורייתא רק דרבנן אמרו בדשיל"מ

אמרינן שטעו בכח הדמיון ובהצטרפות ג"כ הסברא הנ"ל שהם
קברו אותו לטובת ר"ב ושיחזיק לתם ר"ב טובה ודאי לא עשו
כ"א אחר הכרה גמורה בלי דמיון. ואפשר שלזה גם הא"י
מודה שיש לסמוך על הטב"ע. עוד יש סברא לומר ככאן דעדיף
הטב"ע כיון שהיו שני אנשים והם הכירו אותם אין סברא
שיטעו שנים על שני אנשים. ודומה למה שכתבו הפוסקים
שסומכים על ב' או ג' סימנים שאינם מובהקים. וגם יש
להצטרף הגדת מנין שני האנשים שהיו ביחד הנאהבים בחייהם
ובמותם לא נפרדו וכל הערלים אמרו מנין השנים:

כן נ"ל להלכה ולא למעשה עד כי יבואו דברי הגאון מוהר"ח
להסכים עמדי. ואם יסכים שלא לחוש לדעת הא"י יצליח
לי לשאלה אחרת אשר לפני במים שאין להם סוף:

והנה הגיעני דברי הגאון להסכים על ההיתר. ומה שפקפק
על כמה סברות שלי. כבר השבתי אליו שת"ל דברי
בנוים על קו האמת. ולא נעלמו ממני המקומות בפוסקים שהביא
לסתור דברי. אמנם בלשוני מלה לחסות מזרם הקושיות שלו.
והגאון לרוב חריפתו לא חש לדקדק היטיב בדברי. ועתה
העתקתי התשובה באריכות יותר. למען יהיו הדברים מפורשים.
לבל ישיבני אדם שוב באותן הסתירות:

שאלה

בדבר שיש לו מתירין שנתערב ואח"כ פירש א' מהם. אי
אמרינן ביה כל דפריש מרובא קפריש או לא אמרינן
כלל בדבר שיל"מ אזלינן בתר רובא אפילו בכה"ג כיון דסופו
בל"ז להיות מותר:

תשובה

מדברי רש"י פ"ק דיי"ט דף ג' ע"ב משמע דבכה"ג אין
עליו דין דשיל"מ [שכ'] ואע"ג דמדאורייתא חד בתרי
בטל אחמור רבנן הואיל שיל"מ לאתר זמן לא יאכלנו באיסור
ע"י ביטול. א"כ משמע דווקא היכא דנתבטל האיסור ברוב
וכשיאכל את כולם יאכל גם האיסור ע"כ אמרינן מוטב שימתין
עד אחר יו"ט ואז לא יוצרך לביטול. אבל הכא דאי אמרינן
רוב אין כאן איסור כלל דאמרינן כל דפריש מרובה קפריש.
ל"ש כלל לומר מוטב שיאכלנו אחר יו"ט בהיתר ממה שיאכל
עתה באיסור ע"י רוב דהא אנן מחזיקינן דאין כאן איסור כלל
וכלל:

אבל מדברי צ"צ שאלה ס"ט לא משמע כן שכ' ח"ל. ועיי"כ
הוקשה לכם דהרי ממ"נ מותרת ע"י תערובות לאו
הכי הוא אלא האמת אפילו אם תמצא התרנגולת כשרה אח"כ
מ"מ האי דאכיל ביצתה בעוד שהיתה בספק איסור קודם שנודע

אוצר החכמה

חייש למיעוט דשכית. ועיקר בחיבורו על הרי"ף וגם בחידושי בגמ' דכ' הדברים אלה. וא"כ מדבריו נשמע די"ל בית הרחם הוי מיעוט דשכית דירסק האברים רק דהוא כ' דרי"ג לא סבר דהוי מיעוט דשכית:

אבל לא ידעתי מי דחקו לכך לומר דרי"ג סבר דאין זה מיעוט דשכית. די"ל דאף דסבר דהוי מד"ש מ"מ אין בה משום ריסוק איברים. דא"י בבנות כותים דקאמרה הגמ' ה"מ ר"מ הוא דחייש למיעוט. ופריך הגמ' אימר דחייש ר"מ למיעוטא למיעוטא דשכית אבל דלא שכית לא. ומשני הגמרא הא נמי כמיעוטא דשכית. וכן הוא מסקנת הגמרא באמת דר"מ דווקא למיעוט דשכית חייש. וע"כ רבנן סברי דאף למיעוט דשכית לא חיישינן. ואנן סברינן כרבנן בקטן וקטנה. ובכ"מ פסקינן כרבנן. ודווקא גבי ריאה אמרינן דצריך בדיקה מטעם דאפשר לברר תיכף ובדבר דאפשר לברר תיכף אף רבנן מודו. א"כ אף אי הוה כאן מיעוט דשכית הוי מותר לרבנן. רק דבר דלא הוי מד"ש או לכ"ע אף לר"מ לא חיישינן. אבל הרא"ש איכא למימר דסבר זה לאמת דעיקר ההיתר הוא כאן מכא דהוי רק מיעוט. אף דשכית. מ"מ אנן כרבנן סברינן דהכא אין ההיתר תיכף רק לאחר מעל"ע. והוי כמו קטן וקטנה דאולינן בתר רובא. וא"כ ההיתר הוא מכא רובא. קשה לכאורה דהוי דשיל"מ דיכול לשהות מעל"ע:

אך ז"א דאחר מעל"ע נמי אינו בודאי דכשרה דהא צריכה בדיקה. רק דבהלכה א"צ בדיקה. והלכה אינו דבר העתיד לבא ממילא. דדילמא לא תהליך. ובדשיל"מ אינו כ"א בדבר שאינו תלוי רק בזמן כשיגיע זה הזמן יהיה מותר. והכא אינו תלוי רק בהליכה ולא בזמן. ואין זה כלל בכלל דשיל"מ. אבל אי נימא דהיכא דאיכא השתא רוב. שלא יהיה כאן כלל איסור. כגון היכא דפירש אחד מהן ואז אי אמרינן כל דפריש מרובא פריש ליכא כאן איסור כלל אפ"ה אסרינן מטעם דאסור לעשות דבר שאפשר לעשות בלא ספק. לעשות בספק ע"י הרוב. א"כ ה"נ איך ישחוט אותו ב"ט מטעם דאין בו משום ריסוק איברים ע"פ הרוב והא הכא אחר יו"ט ודאי אין איסור בשחיטה אף אם טריפה היא ובדבר ש"כול לבוא לידי ודאי היתר לא אמרינן בו דיעשה בספק מכא רוב. לכך פסק שפיר ב"ט דצריך לפרוס ע"ג קרקע לצאת מידי ריסוק אברים דאלי"כ אסור לשחטו ב"ט מטעם דיהיה מותר בודאי. אבל גבי עוף שנדרסה לכותל דאז אין לומר לעמוד על רוב ורוב אינם טריפה וגם זה אינו טריפה. דאז רוב בהמות נדרסו לכותל. ולא מטעם רוב הוא. וא"כ אין חילוק בין י"ט לחול דדוקא אדרכה שההיתר מחמת רוב אז גזרו רבנן בדשיל"מ ולא אולינן בתר רוב. אבל במקום אחר לא מצאנו גזירה דרבנן ואין אומרים בגזירות דרבנן זו דומה לזו. חזו אי אמרינן דאף בדבר הזה דאולינן

שאינו מועיל רובא והם אמרו בדבר דאין ההיתר עתיד לבא בודאי לא אמרינן דשיל"מ דאמרינן הרוב ואף שבאמת יהי מותר מ"מ לא מקרי דשיל"מ שבעת שאתה דן עליו אין ההיתר עתיד לבוא בודאי לא נכנס לגדר דשיל"מ אשר אסרו חכמים ומותר מטעם דאמרינן שבאמת מותר הוא ויהיה מותר לבסוף ואעפ"כ לא נכנס לגדר דשיל"מ. וא"כ מהגמ' זו ראייה די"ל באמת דפריש הנ"ל מקרי דשיל"מ. ובקטן משום דאין עתיד לבא ולא נכנס לגדר דשיל"מ מכא דאין ההיתר עתיד לבא בודאי:

אך לפ"ו לכאורה קשה כמו שהקשה הש"ך בסי' ק"ב ס"ב על המחבר שכ' הדין בשם יש מי שאומר. הלא גמ' ערוכה הוא הדין הוה דקטן וקטנה. דלפי הנ"ל כך הוא הטעם משום דאין עתיד לבא בודאי:

אך י"ל דזיל הכא קמדחי ליה וזיל הכא קמדחי ליה גם זה אין לדיק מגמ' זו. די"ל הטעם מכא דפריש הנ"ל אין חשוב קטן דשיל"מ וליכא למידק שום דין משתים הנ"ל. כ"ז נלע"ד:

אך יש להוכיח מדברי הרא"ש דאף דהיכא דאמרינן רובא ליכא איסור כלל. אפ"ה אי דשיל"מ הוא לא אמרינן ביה כלל רובא. רק ימתין על היתר הברור. כדמשמע מדברי הצ"צ הנ"ל. וזוהי יסולק ממנו תמיה רבה אשר תמה עליו הט"ז בסי' ט"ז בענין ריסוק איברים בשם גדולי הפוסקים ה"ה ר"י ומהר"י חביב ומהר"ל וגם הביא ה"ב בא"ח קושא זו. על מ"ש הרא"ש בפ"ק ד"ט על עגל שנולד ב"ט מותר לשחטו ביר"ט דאין זה נולד דמן המוכן הוא מחמת אמו. וכתב הרא"ש דמידי שידוע שכלו לו חדשיו שאז אין צריך להמתין שבועה ימים כדי לצאת מידי ספק נפל וגם צריך שיפריס ע"ג קרקע כדי להוציא מידי ספק ריסוק אברים. והקשו הם הא גמ' ערוכה דבית הרחם אין בו משום ריסוק איברים. והט"ז הרבה להקשות על תירוצו של מהר"י חביב דכתב דלענין יו"ט החמיר הרא"ש. תמה הוא. לענין בהמה או עוף שנדרסה לכותל דצריך בדיקה אף בחול אפ"ה מתיר לשחטו ב"ט מכ"ש בית הרחם דאפי' בחול כה"ג א"צ בדיקה כלל כ"ש שיהיה מותר לשחטו ב"ט. והקשיא במקומה עומדת ועלה בסוף שו"דא ט"ס יש בהרא"ש:

ולע"ד נראה דהאשר"י סבר הטעם הנ"ל דאף במקום דמכא רוב ליכא השתא אפי' תערוכות איסור הוי דשיל"מ. דהנה כ' הר"ן על הא דאמר ר"נ בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים דס"ל לר"נ דלא הוה מיעוט דשכית דאלי"כ קשה מה קמ"ל ר"נ אטו רוב בהמות מתות והלא אינן מתות א"כ ודאי אין בה משום ריסוק איברים. אלא דקמ"ל דלא

אוצר החכמה

אוצר החכמה

סידורו של שבת פרק א קיד

השתא בתר רוב לא מחמת תערובות אפ"ה הוי דשיל"מ. א"כ
ה"נ נכנס לגדר דשיל"מ דהואיל ומחמת רוב הוא :
א"כ שמעינן מדברי הרא"ש דאף בכה"ג דפריש אחר מהם
לא אמרינן ביה כל דפריש מרובא פריש. ומדברי המחבר
שכ' הדין דאין ההיתר עתיד לבא בשם יש מי שאומר נמי
לא שמעינן דסבר הכי מכא דאלי"כ אין תירוץ אחר בגמ'
כנ"ל דא"ל זיל הכא. ומדברי הב"י שדקדק בסי' ק"י וכתב
ב"ח ודברים החשובים. נתכוין ג"כ להוציא דשיל"מ דלא
אמרינן זה הכלל דפריש מרובא קפריש. דדשיל"מ אינו בכלל
דבר חשוב. דלא מכא חשיבות אלא דשיל"מ. וגם הש"ך חשב
כל הדברים בפ"י. ולא דשיל"מ. והכל מסברת הצ"צ הנ"ל
דאיסור יש בוה כשעושה הדבר מכא רוב או ביטול בדבר
שאפשר להתברר. וא"כ בכ"מ דאיכא כה"ג יש לאסור מכא
סברת הצ"צ דעיקר כוונתה. והא דכתב רש"י ו"ל שלא יאכלנו

ע"י ביטול. משמע דווקא כשוודאי אוכל איסור ג"כ מכא
הביטול. אבל כאן שמכא הרוב. אפשר לומר שאין בו איסור
כלל. י"ל שרש"י כתב כך לפי ראיות הגמרא בס' טרפה
שנתערבה. אבל באמת אף רש"י מודה בכה"ג :

אחר זה ראיתי שכתב הרא"ש וז"ל. ואע"ג דאיכא ריעותא
שאינה יכולה לעמוד. משמע שמפרש דר"נ אתי
לאשמעינן אע"ג דאינה עומדת ולא משום רוב. יש לומר
דבאמת אפשר לומר כך דהכי דאיכא ריעותא דאינה יכולה
לעמוד הוי מיעוט דשכיח. רק דלא חייש דקיימ"ל כרבנן במיעוט
כזה. לכך ביו"ט צריך לפרוס לצאת מן הריעותא. שלא יהיה
מותר מכא רוב. דאי לאו הכי הדר להנ"ל דהיכא דאיכא
היתר אח"כ לא אזלינן בתר רובא :

כל זה נלפע"ד ברור :

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
סידורו של שבת חיים בן שלמה מצ'רנוביץ עמוד מס : 228 הודפס ע"י אוצר החכמה

א"ה. כיון שנשאר כאן נייר חלק, וראיתי בש"ת הבי"ח הישנות שהעתיק כל הגביע של שאלות עגונות שבשם ללה"ק מפני כבוד חכמי ספרדים אמרתי אעשה אף אני כמותו כדי לזכות את הרבים.

שמעתי מפי גוי אחד. הוא בא אלי לכפר. ושאל אותי מפני מה אין האשה נישאת לאיש. ועניתי לו. היא אסורה להנשא לאיש. עד שיגידו עדים היאך נהרג ענה הגוי. אלמלא יראתי הייתי אומר לך איך אירע הדבר. הוא היה מחפש לו מקום לעבור את הנהר פרוט. אז פגעו בו שלשה גזלנים והוליכוהו לתוך האשטש. וירו פעם אחת. אז צעקו בקול יללה. אז ירו עוד הפעם לתוכם ואני ראיתי. ואחרי כן הלכתי משם. וחזרתי לאותו מקום שהמיתו אותם שם. ולא השגתי אותם. אחרי כן ישבתי בתוך כפר אחד.

לתקופת השנה בא אלי לבית האכסניא שלי אותו הגולן שהגוי ההוא אמר לי עליו שהוא בעצמו הרג אותם. ואמר לי בזה הלשון. כל זמן שאחיה אדאג על הדבר שעשיתי. שאלתי אותו. מה הוא הדבר. וענה לי. על דבר חתן רבי בער. אמרתי לו. הלא רבי בער הוא אחי. ענה לי. מה לי להתיירא ממך. וכי מה תוכל לעשות לי. וסיפר לי. מצאתי אותם בשפת הנהר פרוט כשהם מתים. והכרתי אותם. האחד היה שמו רבי פייטל. וזה היה חתן רבי בער. והשני היה הבחור דובער. ודחפתי אותם אל המים. כדי שיהיו נשטפים משם. ולא היה אפשר. רק בפעם השלישית עלתה בידי לדחפם. והם נשטפו עם המים.

✱

היה כתוב במכתב בזה הלשון. אתה רבי בער בוא וסע לכפר שלי. מפני שגויים מהכפר שלי מצאו את חתנך פייטל כשהוא צף על פני המים יחד עם עוד אחד. ונסעתי לכפר הנ"ל כדי לחקור כראוי. ולא השגתי את הגויים. הם ברחו מהכפר. אלא היהודי רבי זכריהו אמר לי שהגויים סיפרו לו. מצאנו את פייטל חתנו של רבי בער בליוואניצער כשהוא הרוג בתוך נהר פרוט. כי הגויים היו מכירים אותו זה זמן רב. הוא היה מחזיר בכפרים עם סחורות קטנות. הגויים סיפרו לי. מצאנו אותו ממש כחי. כאילו נהרג זה עתה. הוא היה נורה והיתה לו גם דקירה בלב. כך סיפר לי אותו רבי זכריה מה שהגויים אמרו וסיפרו לו כל זה. גם סיפר לי אותו רבי זכריה שהגויים סיפרו לו שהגויים קברו אותו.